УДК 378.147.091.33:796-055.1/.2(510+477)
Лі Чжолінь[1], Лі Шуїнг[2], Ту Тао[3]
[1, 2, 3] асп., Національний університет фізичного виховання і спорту України

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ГЕНДЕРНИХ ПІДХОДІВ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ КНР ТА УКРАЇНИ

Анотація. *Дослідження присвячене порівняльному аналізу гендерних підходів у фізичному вихованні студентів КНР та України. Визначено роль соціокультурних і психологічних чинників у формуванні мотивації до рухової активності. Встановлено відмінності в механізмах залучення студентів та спільність збереження традиційних гендерних стереотипів у двох освітніх системах.*

Ключові слова: *гендерний підхід, фізичне виховання, мотивація, компаративний аналіз, студенти*

Abstract. *The study is devoted to a comparative analysis of gender approaches in physical education among students of the People's Republic of China and Ukraine. The role of sociocultural and psychological factors in shaping motivation for physical activity has been determined. Differences in student engagement mechanisms and the persistence of traditional gender stereotypes in both educational systems have been identified.*

Key words: *gender approach, physical education, motivation, comparative analysis, students*

Вступ. Сучасна трансформація системи вищої освіти супроводжується зростанням вимог до фізичного виховання як складової професійного, психофізичного та соціального розвитку студентської молоді. Поширення малорухомого способу життя та цифровізація освітнього середовища актуалізують пошук ефективних педагогічних підходів, здатних забезпечити стійку мотивацію студентів до рухової активності [1]. Одним із таких підходів виступає гендерний підхід, який передбачає врахування психологічних, соціокультурних та мотиваційних особливостей студентів у процесі організації фізичного виховання [7]. Його впровадження пов'язане не лише із забезпеченням гендерної рівності, а й із підвищенням ефективності освітнього процесу шляхом індивідуалізації педагогічних впливів [5].

Система фізичного виховання КНР сформована під впливом конфуціанської етики, що поєднує колективістські цінності, дисципліну та

ієрархічність соціальних ролей [2, 3, 4]. Українська модель фізичного виховання формувалася в умовах поєднання радянської нормативної спадщини та сучасних європейських освітніх трансформацій. З одного боку, у практиці закладів вищої освіти зберігаються традиційні підходи до організації занять і гендерно зумовлений поділ окремих видів фізичної активності. З іншого - активний розвиток студентоцентрованої освіти, оздоровчих технологій і варіативних модулів сприяє поступовому впровадженню інклюзивних практик [1].

Попри наявність численних досліджень мотиваційно-ціннісної сфери студентської молоді у фізичному вихованні, гендерний вимір цієї проблематики залишається переважно описовим і недостатньо інтегрованим у систему педагогічного аналізу [7]. Особливого значення набувають компаративні дослідження, що дозволяють виявити вплив соціокультурних умов на формування гендерного підходу у фізичному вихованні. Саме це зумовлює необхідність порівняльного аналізу досвіду КНР та України як країн із різними культурними традиціями та освітніми стратегіями.

Мета. Визначити спільні та відмінні характеристики гендерних підходів до фізичного виховання студентів Китаю та України та встановити роль соціокультурних і психологічних чинників у формуванні мотивації та залученості студентів до рухової активності.

Методи. Застосовано методи теоретичного аналізу та узагальнення наукових джерел, компаративного аналізу освітніх систем, а також інтерпретаційного аналізу психологічних механізмів формування гендерних ролей і особливостей мотиваційно-ціннісної сфери студентської молоді України та КНР.

Результти. Порівняльний аналіз дозволив встановити принципові відмінності у механізмах формування мотивації студентів двох країн (табл. 1).

Таблиця 1 – Системні відмінності гендерного підходу у фізичному вихованні студентів КНР та України

Критерій	КНР	Україна
Соціокультурна модель	Колективістсько-нормативна модель соціалізації (вплив конфуціанської традиції)	Гібридна пострадянсько-європейська модель
Провідний механізм мотивації	Інституційно регульована та структурно підтримана мотивація	Переважно індивідуально детермінована мотивація

Продовження табл. 1

Гендерні ролі у спорті	Нормативно закріплені очікування щодо «прийнятних» видів спорту	Традиційні ролі з тенденцією до поступового перегляду
Педагогічна роль викладача	Регулятивно-контролююча, орієнтована на відповідність стандартам	Мотиваційно-підтримувальна, орієнтована на індивідуальні потреби
Основні чинники демотивації	Ризик невідповідності груповим очікуванням та соціальної маргіналізації	Низький внутрішній інтерес, проблеми тілесного образу та самооцінки
Провідні педагогічні тенденції	Керована диференціація в межах системи	Студентоцентрованість і варіативність модулів
Стратегічний вектор розвитку	Розширення індивідуальної автономії в межах нормативної системи	Персоналізація навчання та посилення інституційної мотивації

У КНР участь у фізичному вихованні значною мірою регулюється інституційними вимогами та колективістськими цінностями, що забезпечує високий рівень регулярності занять і дисципліни [3, 4, 6]. Натомість в Україні провідну роль відіграють індивідуально-психологічні чинники: самооцінка, тілесний образ і задоволення процесом діяльності, що нерідко зумовлює формальне ставлення до занять з фізичного виховання і високий рівень пропусків [2].

Спільною рисою обох систем залишається наявність гендерних відмінностей у мотиваційній сфері: юнаки частіше орієнтуються на змагальність, силу та досягнення результату, тоді як дівчата – на гармонійний розвиток, здоров'я та естетичні аспекти фізичної активності [1, 2, 6]. Водночас в Україні межі цих відмінностей поступово розмиваються під впливом європейських освітніх практик.

За даними вчених, китайські студенти характеризуються високою дисциплінованістю та задоволеністю матеріальною базою занять [5, 6]. В Україні фіксується значний рівень пропусків занять, що свідчить про недостатню внутрішню мотивацію [2].

В обох країнах юнаки демонструють вищий рівень самоефективності у фізичній активності. Водночас механізми її формування відрізняються. У КНР визначальними виступають групові

норми та колективістська підтримка, тоді як в Україні – індивідуальні чинники: самооцінка, тілесний образ і задоволення від діяльності [2, 6]. У КНР відбувається перехід до диференційованого навчання із можливістю індивідуального вибору виду рухової активності, в Україні поширюються оздоровчі та фітнес-напрями [1, 3, 5].

Проте, як в Україні, так і в КНР, системна підготовка викладачів до реалізації гендерно чутливого підходу залишається недостатньою.

Висновки. Проведений компаративний аналіз гендерних підходів у фізичному вихованні студентської молоді КНР та України дозволив не лише встановити відмінності між двома освітніми моделями, але й уточнити роль соціокультурних, психологічних та педагогічних чинників у формуванні мотивації до рухової активності. Встановлено, що в КНР провідним механізмом залучення студентів до фізичного виховання виступає інституційно організована модель соціалізації, заснована на колективістських цінностях, дисципліні та нормативній підтримці участі у руховій активності. Високий рівень організаційного контролю забезпечує регулярність занять, проте може обмежувати індивідуальний вибір видів фізкультурно-спортивної діяльності відповідно до гендерної ідентичності та особистісних інтересів студентів КНР. Українська система фізичного виховання функціонує в умовах більшої індивідуалізації освітнього процесу, що створює передумови для розвитку особистісно орієнтованих форм рухової активності.

Разом із тим, недостатня інституційна підтримка мотивації та збереження традиційних гендерних стереотипів у практиці фізичного виховання зумовлюють формальне ставлення частини студентської молоді до систематичних занять руховою активністю.

Список використаних джерел

1. Андрєєва О., Степанюк В., Анікєєв Д. Сучасні підходи до індивідуалізації та персоналізації освітнього процесу з фізичного виховання у закладах вищої освіти: виклики, можливості та перспективи впровадження. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2025. № 29(4). С. 182–189. DOI: https://doi.org/10.32626/2309-8082.2024-29(4).182-189.

2. Круцевич Т. Ю., Марченко О. Ю., Се Чжімінь. Система оцінювання рівня фізичної підготовленості студентської молоді України та Китаю. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2022. Вип. 3. С. 73–87. URL: http://infiz.dp.ua/joomla/index.php/component/content/article/16-zhurnal/389-svp-2022-3 (дата звернення 01.03.2026).

3. Лі Жіжун. Стратегія оптимізації шкільного фізичного виховання

на тлі «Здорового Китаю 2030». *Journal of Guangzhou Institute of Physical Education*. 2019. № 1. С. 122–124.

4. Марченко О. Ю., Се Чжімінь Дослідження потребо-мотиваційних пріоритетів у сфері фізичної культури і спорту студентської молоді КНР. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2021. № 4. С. 37–44. DOI: https://doi.org/10.32652/tmfvs.2021.4.37-44

5. Марченко Оксана, Се Чжімінь, Лі Чжолінь, Лі Шуїнг, Лі Люсінь Теоретичний огляд сучасного стану досліджень мотивації студентської молоді КНР до занять руховою активністю в процесі фізичного виховання. *Prydniprovia Journal of Sports Science*. 2025. №. 1. С. 99–108. DOI: https://doi.org/10.32540/2071-1476-2025-1-099

6. Тан Лі. Аналіз проблем і рішень у коледжському фізичному вихованні – коментар до «Дослідження інноваційних концепцій та практичного викладання фізичної освіти в коледжі». *Китайський журнал освіти*. 2021. № 5. С. 156–168.

7. Makrooni G., Kalari J., et al. Teachers' perceptions and experiences of gender in physical education across diverse cultural contexts. *Frontiers in Education*. 2025. DOI: https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1566231